

Tomislav Vignjević

Razstava *Iracionalno ali vprašanja o vizualnosti v slikarstvu Bojana Gorenca*

The Irrational Exhibition or Questions on Visuality in the Painting of Bojana Gorenc

(Galerija Eqrna, 28. 5.–21. 6. 2013)

Obsežen slikarski opus Bojana Gorenca vsebuje številne transformacije, spremembe in nova izhodišča v njegovi slikarski poetiki. Vendar ostaja vseskozi prisoten osnovni pristop, ki bi ga lahko opredelili kot prevpraševanje vizualnosti, tako vizualne zaznave kot vizualnega materiala, ki ga hrani zgodovina in producira sodobnost. Njegovo slikarstvo se posveča vizualnosti, in sicer tako prevpraševanju osnovnih zakonitosti zaznave kot načinov prezentacije vidnega sveta skozi zgodovino slikarstva, kot tudi vprašanjem, ki jih zastavlja današnja nasičenost vidnega sveta s tem, kar običajno imenujemo neskončen tok vizualnega materiala v sodobnosti.

Ključno izhodišče pri tem več desetletij trajajočem soočanju in slikovni analizi vizualnega sveta je Gorenčeva ustvarjalna drža dvoma in skepse do nereflektiranega posnemanja površine tega konglomerata vizualnih spodbud. Njegov že v osnovi kritični in analizi podrejeni pristop namreč temelji na vprašanjih, ki jih nenehno zastavlja vidnemu svetu. Za ta aspekt njegovega delovanja je značilen že naslov in koncept razstave iz leta 1982 *Kako slike prihajajo*, kar je nekakšna metaforična zasnova delovanja v obdobju druge polovice 70. in začetka 80. let.

V tej zasnovi je morda tudi izpostavljen temeljni pristop njegovega delovanja: kako na slikovni ploskvi interpretirati in kritično pristopiti k neskončnemu arhivu podob in ravno tako obsežnemu, a vseskozi spreminjajočemu se toku podob v sodobnosti ter hkrati vzpostaviti lastni slikarski »branic« – zavezujočo in kompleksno slikarsko poetiko, s katero je vzpostavljen individualni položaj ustvarjalca, ki znotraj prepleta zgodovine in sodobnosti najde svojo kritično in interpretativno držo.

Gorenčev izhodiščni položaj je zatorej analiza, ki pa se ne zaključuje z enostavnimi odgovori, ampak zastavlja vprašanja

s kompleksnimi, večplastnimi, »palimpsestnimi« slikami, katerih vodilo ni privlačnost barvnega nanosa, razgradnja lastnega medija ali fascinantnost površine, temveč kompleksna sporočila o temeljni kontradikciji sodobne vizualne sfere. V njej se namreč neprestano prepletajo nešteta vizualna sporočila, podobe, ideološke floskule, kodirane v na videz nevtralne vizualne dokumente ter vedno bolj vse pore življenja prežemajoče vsiljevanje vizualnih atrakcij. Prav na ta fenomen osredotočeno slikarstvo, kakršno je Gorenčevo ustvarjanje skozi desetletja, nam v retrospektivnem pogledu skozi njegova različna obdobja ponuja možnost skeptičnega in kritičnega odnosa do vizualnega območja, nasičenega tako s spominom kot s sodobno produkcijo.

Slikarska dejavnost tega ustvarjalca je z deli na razstavi *Iracionalno* predstavljena s širokim spektrom vizualnih refleksij različnih možnih razmestitev pomenov, simbolov, besed, znakov in predvsem podob, ki se v palimpsestnih slojih vrstijo in prepletajo na platnih. Značilni sta sliki *Posegi* in *Varčevanje s posegi*, dve nasproti postavljeni deli, v katerih se v določeni meri izkristalizira slikarjev ustvarjalni *credo*. Sloji fragmentarnih podob, figure v stanju izginitja, tako iz pogleda kot iz spomina (kar je sicer usoda večine sodobnega podobotvorja), ki pa so tu ohranjene v svoji hipni obliki, mreža linij in barvna polja, so na platnu povezana v izjemno raznovrsten, bujen preplet.

V tem lahko uzremo metaforično ponazoritev zgodovinskega platenja podob in vizualnih diskurzov, ki prosejajo skozi povrhnjico sodobnega vizualnega ognjemeta ter ustvarjajo vzporednico prepletu in tekmovanju podob za ohranitev in mesto v neskončnem arhivu vizualnega spomina. Takšno prosejajoče prepletanje podob in drugih prvin na platnu je tudi izvrstna ponazoritev individualnega vizualnega spomina, v katerem posamezne podobe bledijo, se pogrezajo v pozabo in ponovno privrejo na plan oziroma v zavest. Njihova moč, da se ohranijo globoko v

nezavednem in v spominu, je posledica njihove nasičenosti s čustvi, asociacijami in pomeni, in ti ostanejo navzoči tudi takrat, ko so te podobe predstavljene v nove konstelacije. Lahko govorimo o nekakšni slikarski erudiciji pomenov, iskanju novih pomenskih plasti v vedno novih zvezah in prekrivanju podob, s katerih slikar ustvarja celote, nasičene s pomeni in vizualno atraktivnostjo.

Gorenec nas zatorej vodi na popotovanje po vizualni pokrajini sodobnih medijskih podob, prepleteni s spomini, prebliski likov, ki zažarijo v novih povezavah z besedami, simboli, barvnimi ploskvami in linijami, katerih prepletenost na prvi pogled odseva kaotičnost sodobne vizualne izkušnje, soočene z neskončnimi množicami vizualnih atrakcij. Vendar je slikarjev pristop več kot le beleženje tega pojava, kar je sicer pogosto v slikarstvu, ki se posveča medijskim podobam sodobnosti. Gorenčevo slikarstvo je utemeljeno v skepsi, s katero skuša dati uvid v lastnosti vizualnosti onkraj te medijske povrhnjice. Kombinacija, preplet in prekrivanje podob najrazličnejšega izvora, besede in barve nam v zavezujočih kompozicijah ostanejo v spominu kot sijajne ponazoritve in hkrati analize sodobne vizualne izkušnje.

Serijski slik s simbolom srpa in kladiva je eksemplaričen primer izvzetja nekega ideološko izjemno zgovornega in močnega znaka, katerega simbolni pomen je soočen z dekorativnim vzorcem, spominjajočim na nekdanje tapetne vzorce, ki je vključen v kompleksno strukturo vizualne naracije. Celotna strukturiranost slike *IR 1*, nezadržno spominja na konkretno razčlenitev slikovne ploskve v abstraktni imažeriji, denimo v slikarstvu »hard edge« abstrakcije, kar celotno konstelacijo opredeljuje kot soočenje, citiranje dveh simbolov: ideološkega in likovnega, pri čimer sta oba komplementarna v smislu pomena (sta simbol avantgardnega napredovanja k cilju in v osnovi utopična) in kontradiktorna v pogledu slikovne sintakse.

Gorenčevo sistematično iskanje slikarskega ustreznika, ki ponuja vpogled v izjemno zapleteno, kontradiktorno in nasičeno sodobno vizualno sfero, ima za posledico dejavnost, ki nenehno, iz enega ustvarjalnega obdobja v drugo in skozi nenehno izpraševanje in transformacijo lasnih izhodišč, producira nove slikarske pristope in eksperimente. Ti pa nikakor niso obsojeni na efemernost ali obrobnost, saj je njihova poglobljena kvaliteta prav njihova kompleksnost in osebni, na izčrpnih analizi oblik, podob in simbolov temelječ slikarjev vpogled v kompleksnost sodobne vizualne produkcije in njene zgodovine.

Bojan Gorenec (1956, Ljubljana) je leta 1979 diplomiral iz grafike na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Med letoma 1980 in 1996 je deloval kot samostojni umetnik. Leta 1996 se je zaposlil na ALU v Ljubljani kot profesor za področje slikarstva. Od leta 2007 je dekan Akademije za likovno umetnost in oblikovanje. Poleg avtorskega umetniškega dela je prevedel vrsto besedil o umetnosti iz

angleškega in francoskega jezika (Marcelin Pleynet: *De Pictura*, Kazimir Malevič: *Bog ni stopil s prestola. Umetnost. Cerkev. Tovarna*). Leta 1990 je prejel nagrado Prešernovega sklada za slikarstvo.

Bojan Gorenec (1956, Ljubljana) je leta 1979 diplomiral iz grafike na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Med letoma 1980 in 1996 je deloval kot samostojni umetnik. Leta 1996 se je zaposlil na ALU v Ljubljani kot profesor za področje slikarstva. Od leta 2007 je dekan Akademije za likovno umetnost in oblikovanje. Poleg avtorskega umetniškega dela je prevedel vrsto besedil o umetnosti iz angleškega in francoskega jezika (Marcelin Pleynet: *De Pictura*, Kazimir Malevič: *Bog ni stopil s prestola. Umetnost. Cerkev. Tovarna*). Leta 1990 je prejel nagrado Prešernovega sklada za slikarstvo.

dr. Tomislav Vignjevič (1962) je umetnostni zgodovinar in likovni kritik. Posveča se predvsem poznosrednjeveški, renesančni in moderni umetnosti. Kot izredni profesor predava na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem.

Dr. Tomislav Vignjevič (1962) is an art historian and fine-art critic. His main field of research is late-mediaeval, Renaissance and modern art. He is Associate Professor at the Faculty of Humanities of the University of Primorska.

REPRO:
Bojan Gorenec